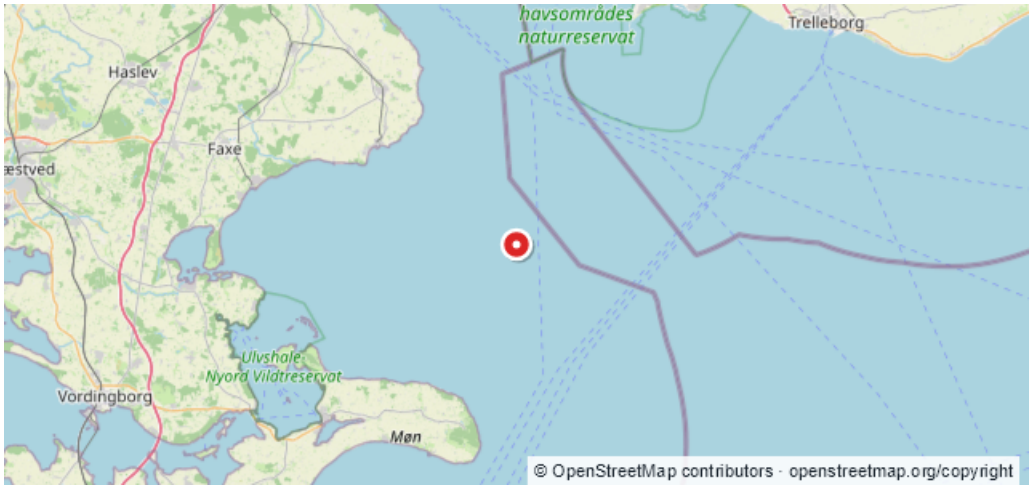
Birger Jarl

ID: 1104 · Sikker position
www.vragguiden.dk/vrag/1104

Position & Dybde

WGS84 · Beregnet WGS84-visning
55:09,522N 12:36,890E

ED50
D.55:09,555 12:36,931

Dybde (top)	Dybde (bund)
22 m	**27 m**
Stævnretning	Afstand til kyst
195	**17,0 km**

Beskrivelse

Kilde:$.Dana GPS D.55:09.555 12.36.931 Stævn i 195 grader Vraget ligger i et dårligt deccadækningsområde, og det tilrådes at låse navigatoren til kun at arbejde med 2 slaver. Slave Rød og Grøn pos: 55.09.53 12.36.84 Slave Rød og Violet pos: 55.09.56 12.36.99 Vraget er højest i agterenden. BIND IKKE FAST I VRAGET, men kast en bøje istedet, og opanker dykkerskibet udenfor vraget. Det er et historisk vrag,som vi skal passe på!!!!!!! Skibet Birger Jarl var en fregat af eg fra Sverige der forliste 28/04/1813. Birger Jarl blev bygget 1808 og var 146.00 fod lang, 36.00 fod bred og med en dybgang på 11.00 fod. Ved forliset var Birger Jarl ejet af Den Svenske marine. Ved forliset druknede der 162 og 9 blev reddet. FRA BIRGER THOMSEN: Historiske vrag i danske farvande: Korvetten, der blev til en fregat I Krigen 1807-14 havde Danmark-Norge andre fjender end Storbritanien. I Sverige var den tidligere franske marskal, Bernadotte, blevet valgt til kronprins. Det medførte to paradokser i denne urolige tid: Bernadotte kom til at føre krig mod sin tidligere kejser og landsmand, Napoleon, - og Sverige var i krig med sine to fæller fra det Væbnede Neutralitetsforbund, der så tappert var blevet forsvaret i Slaget på Rheden 1801. I 1813, året for det her omtalte forlis, havde Sverige allieret sig med England og Rusland, men førte stadig krig mod Danmark-Norge. Et stævntræ I september 1974 indbragte en trawler skibstømmer, den havde fået i sit garn udfor Stevns. Den havde trawlet på ca. 25 m. vanddybde. Tømmeret blev lagt på kajen i Køge Havn. Skibshistorisk Laboratorium blev tilkaldt, og ved besigtigelsen kunne det afgøres, at det bl.a. drejede sig om en agterstavn, hvori der endnu sad rorløkkebeslag. Der var en tydelig spunning. På stævntømmeret var pånaglet et amningsmærke, IX, af metal, og på undersiden af stævnen, hvor den oprindelig havde været fæstnet til kølen, sad fastkilet en uniformsknap af metal. De foreløbige undersøgelser mundede ud i, at stævnens og rorbeslagenes udformning pegede på et middelstort kravelbygget skib med fladt agterspejl. En foreløbig datering var 1700-tallet eller tidlig 1800-tal. En nærmere undersøgelse af uniformsknappen bragte en mere præcis tidsan- givelse for dagen. Det viste sig at være en svensk ankerknap, der først blev indført for personellet ved de svenske flådeværfter i 1802. Amningsmærket af metal stod ikke alene, idet

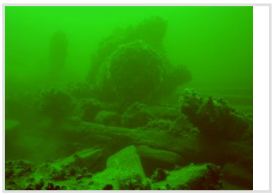
der på stævntræet var rust- mærker efter andre. Afstanden mellem mærkerne viste sig at være 29,75 cm, hvilket næsten svarer til det gamle svenske fodemål på 29,7 cm. Her var endnu en bekræftelse på vragets svenske oprindelse. Endelig gav amnings- mærkerne en sikker formodning om fartøjtets dybgang på ca. 3 m. Sideløbende med disse undersøgelser bad man Farvandsdirektoratet om at foretage en dykkerbesigtigelse af vraget. Inspektionsskibet "Argus" var på opgaver i området og lokaliserede hurtigt vraget. Dykkerundersøgelsen afslørede, at det drejede sig om et forholdsvis velbevaret vrag af et gammelt træskib, 12 m bredt og 45-50 m langt. I vraget fandt man en del raperter. Vraget lå på ca. 25 m dybde. Nu var der noget, der ikke stemte. Et fartøj af sådanne dimensioner skulle efter datidens konstruktionsprincipper have haft en dybgang på omkring 6 m, og der var også uoverensstemmelser mellem den position, der oprindelig blev opgivet og så den position, hvor Argus fandt vraget. Man kunne vel fore- stille sig, at det drejede sig om to forskellige vrag? Udfra stævntræet kunne Skibshistorisk Laboratoriums arkitekt foreløbig konkludere visse ting: det stammede fra et svensk fartøj, hækbygget og - ifølge uniformsknappen - bygget efter 1802. Vinklen mellem kølen og agter- stavnen, der var ret stor - 106" - kunne kun genfindes i Chapman: "Ar- chitectura Mercatoria Navalis" på et eneste fartøj, der havde en karak- teristisk lav dybgang. De arkæologiske undersøgelser mundede ud i, at man stod overfor et svensk fartøj, på grund af knappen sandsynligvis et Orlogsfartøj, hvis dybgang antydede, at dimensionerne har været en bredde på ca. 8 m og en længde på 30 m. Mellem Stockholm og København Skibshistorisk Laboratorium sendte en forespørgsel til Sj"historiska Museet i Stockholm om forlis af svenske orlogsfartøjer omkring 1800. Herfra kom hurtigt svar, at i 1809 forliste korvetten Camilla. Den var gået fast i isen under en konvojering. Først efter at have slået flere angreb tilbage, nødedes chefen, løjtnant J.G. Escholin til at opgive sit skib, og han overgav sig til danskerne. Forinden havde han dog stukket Camilla i brand, og den sprang i luften. Dette skete udfor Møn, men det kunne godt antages, at vraget med isen var blevet ført op ad Stevns til. I København var en medarbejder ved Skibshistorisk Laboratorium gået igang med at undersøge de danske arkiver for oplysninger om forlis af svenske orlogsfartøjer i området udfor Stevns. I Rigsarkivet stødte han på en indberetning fra 1813, der omtalte forliset af en svensk fregat. Den var gået ned efter at være sprunget læk, og kun chefen og seks mand havde bjerget sig i hækjollen. Den danske løjtnant havde modtaget disse, da de kom ind til den danske kyst. Den svenske fregatchef havde oplyst, at det drejede sig om "Billard", 5 år gammel og udstyret med 42 kanoner. På dette stade af undersøgelser stod man med et stævntømmer, der viste en dybgang, der udmærket kunne passe på korvetten "Camilla", mens "Argusæ" dykkerbesig- tigelse havde afsløret et vrag, hvis dimensioner var betydelig større end "Camillaæs". Stævntømmerets og vragets positioner stemte heller ikke overens. Kunne det dreje sig om to vrag? En fornyet dykkerundersøgelse kunne muligvis bringe svaret. Mens endnu en forespørgsel om "Billard" sendtes til Stockholm, forberedtes et nyt togt til det drilagtige vrag. I Vandet igen - I begyndelsen af december sendtes dykkere endnu engang ned til vraget. De kunne konstatere, at det var 54 m langt og 13,5 m bredt. Der blev set adskillige store kanoner, som efter beskrivelsen blev bedømt til at være 24 pds. jernkanoner. Mens man var i området, blev der med sonar foretaget en eftersøgning, for at få konstateret, om der eventuelt skulle ligge et andet vrag i nærheden. Denne eftersøgning var resultatsløs. - og tilbage til arkiverne Efter hjemkomsten fra dykkerundersøgelsen forsattes kulegravningen af de danske arkiver. I Sverige havde man oplyst, at der ikke fandtes oplysninger på et skib ved navn "Billard". I Rigsarkivet i København gav undersøgelser- ne ikke yderligere oplysninger vedrørende "Billard"s identitet. Korrespon- dencen drejede sig mest om fregattens master, der stak op af vandet og kunne udgøre en fare for sejladsen. Da det var krig og danske skibe ikke sejlede i dette område, konkluderede man, at masterne passende kunne blive stående og derved være til gene for fjendens skibe. Skulle noget bjerges, kunne svenskerne gøre det! Dykkerundersøgelse pány Foråret 1975 gav løfter om bedre forhold for en undersøgelse af vraget, og det blev besluttet at prøve lykken endnu engang. I maj måned skulle "Argus" pány ud i området og Skibshistorisk Laboratoriums dykkere fulgte med. Denne undersøgelse skulle vise sig at bringe flere interessante oplysninger for dagen: "Kl. 19.40 var vi på den omtrentlige position, kl. 19.45 kom vi over vraget 1. gang, kl. 19.50 kom vi over det 2. gang og kl. 19.55 var vi over det 3. gang. Kl. 20.05 ankrede vi lige oven i vraget. Der blev bestilt vækning til næste dag kl. 6.00... Fra vi forlod lystønden og til vi ankrede op over vraget var vindstyrken 5,5. Onsdag morgen var jeg på broen kl. 6.00. Vindstyrken var nu oppe på 7-7,5 og i vindstød 8, hvilket det havde været det meste af natten. Efter at have talt det igennem, blev vi enige om at dykke ved vraget alligevel. Kl. 7.00 spiste vi morgenmad. Efter et uheld med en bøje, som vi måtte sejle ud for at hente, begyndte den første dykning kl. 9.04 og dykkeren kom op igen kl. 9.22 og fortalte, at han havde fået lagt en ledeline ud, så vi andre ikke skulle lede efter vraget. Kl. 10.01 begyndte

jeg min dykning, efter en del besvær i starten. Efter ca. 1 1/2 minut nåede jeg bunden. Det første jeg fik øje på var nogle meget store kanonraperter. Jeg begyndte nu at undersøge dem nærmere og kom til det resultat, at der var tale om 36 pds. kanoner. Jeg så to stå normalt og seks andre med raperten over sig. Det var helt umuligt at se noget dernede, hvis det lå mere end 1-2 m væk, så sammenhængen af alle de indtryk fik jeg meget svært ved at sætte sammen til noget. Ved at svømme ud i siden af vraget ville jeg se, om der var flere for- skellige størrelser af kanoner. Dette var ikke tilfældet, og dermed mente jeg, at den kun havde båret 36 pds. kanoner. Jeg sluttede min dykning kl. 10.21 og Lars begyndte sin dykning 10.03 og sluttede den kl. 10.23. Da Lars var kommet op, afgik vi fra positionen mod Holmen i København. Brikkerne falder på plads Tre dage inden denne dykning havde man ved et tilfælde haft kontakt med en medarbejder ved Rigsarkivet, der netop på dette tidspunkt var igang med at registrere tegninger af svenske skærgårdsfartøjer i Søetatens Kort- og Tegningssamling. Herved kunne der peges på muligheden for at få skibets størrelse og ringe dybgang til at stemme med hinanden. I slutningen af 1700-tallet var man i Sverige begyndt at konstruere en særlig fladbundet type af fregat, den såkaldte hemmema, som også var beregnet til at ro. I Rigsarkivet havde man tegninger af disse fartøjer og karakteristiske detaljer kunne udpeges. Bl.a. havde svenske orlogsskibe kanonporte med afskårne hjørner. Ved dykningen blev sådanne konstateret på vraget og var dermed endnu en bekræftelse på vragets svenske oprindelse. Dagen efter dykningen faldt de sidste brikker på plads. Fra Stockholm blev det meddelt, at man havde fundet løsningen i de svenske arkiver. Fartøjet havde været en skærgårdsfregat, hvilket forklarede den ringe dybgang i forhold til længde og bredde. Hvad angår navnet, "Billard", som nær havde afsporet efter- søgningen, beroede denne fejlagtige opgivelse på sprogforvirringen mellem en dansk søløjtnant og en svensk fregatkaptajn. Det, som løjtnanten havde hørt som "Billard", var i virkeligheden navnet "Birger Jarl". "Birger Jarl" blev bygget i 1808, havde en længde på 146 fod, bredde på 36 fod og stak 11 fod. Alt dette passer med målene, som vi kender dem fra vraget. Den var bevæbnet med jernkanoner på 36 pd., hvilket også passer med fund i vraget. Historien "Birger Jarl" forlod Karlskrona d. 26. april 1813. Den var bestemt for Malm", hvor der skulle afleveres en del mandskab til linieskibet "Gustav den Tredie". Til trods for, at vejret var godt og vinden østlig, nåede "Birger Jarl" aldrig frem. Om natten sprang den læk, formodentlig på grund af en indslået planke, idet man under varpningen ud fra Karlskrona havde taget grunden. Dette blev først opdaget om morgenen. I løbet af morgenen d. 27. april var vandet steget så meget, at lænsning blev anset for formålsløst. For at få fregatten til at løbe for vinden ind mod den danske kyst, kappedes mesanmasten. Dette forsøg på at frelse de 173 mand ombord viste sig dog forgæves. I løbet af et kort øjeblik stak "Birger Jarl" forstavnen i bølgerne, bordfyldtes og sank. Chefen, kaptajn Hielmsti- erne, nåede at kaste hækjollen los, og sammen med næstkommanderende og en hærofficer, major Hagelstr"m, samt yderligere seks mand af besætningen, lykkedes det at ro ind til kysten. Resten af mandskabet omkom. Undersøgelserne omkring "BirgerJarl"s forlis har givet mulighed for at benytte alle de former for kilder, der eksisterer om historiske vrag. At det lykkedes at identificere vraget skyldes mange omstændigheder, hvor heldet ikke har været den mindst betydningsfulde. Det var et held, at netop stævntømmer med uniformsknap og amningsmærker blev bjerget. Det var et held, at der både fra svensk og dansk side var folk, der indså, at gådens løsning måtte ligge i arkivundersøgelser og at de var i stand til at foretage sådanne undersøgelser. Det var et held, at man kunne benytte Farvandsdirektoratets "Argus", som alligevel skulle foretage undersøgelser i forlisområdet, idet der ellers næppe havde været økonomiske muligheder for at foretage dykkerundersøgelser. Endelig bør det understreges, at den endegyldige og entydige identificering af dette vrag skyldes netop det forhold, der i starten var ved at få undersøgelsen til at løbe af sporet: at "Birger Jarl" var en så speciel skibstype, at man ikke kunne få størrel- sen og dybgangen til at passe sammen. Da nødden imidlertid blev knækket, var der til gengæld heller ingen tvivl om resultatet. Men hvor ligger så korvetten "Camilla"? Litteratur: Ahlstr"m, Christian: Documentary Research on the Baltic. Three Case Studies. International Journal of Nautical Archaeology and Underwater Exploration 1978. 7.1. Kilder, utrykte: Schou Hansen, Jens: En Hemmema - Birger Jarl. Vragrapport ved Skibshistorisk laboratorium. Heri indgår en rapport fra arkitekt Morten Gøthche. (c)Rettet den 02/04-1997. ANDERS CLAUSEN --- ### Kildeopdatering fra Niord **Efterretning:** Niord EfS 166/2013 **Dato:** 01-01-2013 **Reference:** KMS 2012 **Område:** Danmark. Østersøen. Falsterborev S > **Kildens position (WGS84):** `55:09,498N 12:36,845E` ### Oplysninger fra efterretningen Danmark. Østersøen. Falsterborev S. Vrag. Position. 55I 09,498J N 12I 36,845J E. Detaljer. På ovennævnte position findes et vrag, hvorover dybden er 24,0 m. Søkort. 198, 104. Publikation. [VragID 2925]. [J.nr. 2013001650]. (KMS 2012) **Positioner (WGS84):** 1) 55° 09.498'N - 012° 36.845'E

Sidst rettet af: twm Dato: 28-08-2026

Billeder (5)

+1 flere

Kommentarer (1)

Cressi Sub 12-08-2012

Vi prøvede at finde Birger Jarl igår D.11/08/12 detsværer uden held. vi var på den rigtige posision med da vi kom ned havde vi kun max 5 meters sigt pag. grums og alger i vandet. mega øv havde ellers lige håbet at se en kanon.